

Trygghetsvandring

tankar på vägen

I den här skriften hittar du...

Din kunskap behövs!.....	5
Förmöte.....	6
Andra mötet vandringen.....	6
Avslutande möte.....	8
Att tänka på under vandringen.....	9
Människan är viktigast.....	9
Gå på känslan.....	9
Många perspektiv.....	9
Mänsklig närvaro.....	9
Alternativa vägar.....	11
Att tänka på när det gäller belysning.....	11
Ta vara på det trivsamma.....	11
Var med och skapa ett tryggare och mer demokratiskt samhälle.....	12
Frågor på vägen... ..	13
Att titta på i hela området.....	14
Områdets struktur.....	15
Gång- och cykelvägar.....	16
Gator med biltrafik.....	17
Hållplatserna.....	18
Torg.....	19
Parkeringsplatser.....	20
Gångtunnlar.....	21
Bostadsgårdar och entréer.....	22
Skolor och förskolor.....	23
Lekplatser för unga och gamla.....	24
Industri-, kontors- och sjukhusområden.....	24
Egna anteckningar.....	25
Vill du veta mer?.....	27

Sätt ner foten för ett tryggt, jämställt och mer demokratiskt samhälle

Du har öppnat den här skriften för att du planerar att trygghetsvandra. Det innebär att du tillsammans med andra kommer att gå och titta på och fundera över vilka platser som känns otrygga i det område där du bor och/eller verkar och hur de skulle kunna bli tryggare. Det innebär också att du kommer att titta på vilka platser som är trygga, och försöka förstå varför de upplevs som trygga.

Trygghet är livsviktigt. Hur trygga vi känner oss är avgörande för var vi rör oss och hur vi rör oss. Det påverkar vilka aktiviteter vi kan delta i, hur vi mår och vilka möjligheter vi har att möta och umgås med andra människor. Stora skillnader i vår upplevelse av trygghet när vi rör oss ute, framför allt mellan kvinnor och män men också mellan andra grupper i samhället, innebär helt olika förutsättningar för oss att leva våra liv. Känslan av att vara trygg nog för att vilja och kunna röra sig ute vid olika tider på dygnet och året samt på olika platser, handlar i grunden om demokrati och rättvisa.

Genom att vara med på en trygghetsvandring skapar du förutsättningar för trygghet, lustfyllda möten och trivsamma miljöer i din närhet. Runtom i Sverige finns flera framgångsrika exempel på hur trygghetsvandringar har lett till konkreta åtgärder och en tryggare miljö.

I trygghetsvandringen möts människor, har trevligt och pratar om vad som kan göras bättre i det egna området. Den här skriften beskriver hur en trygghetsvandring kan gå till och vad som är viktigt att tänka på.

Lycka till!

Din kunskap behövs!

Många olika förvaltare ansvarar för utemiljön i ett område. Det kan vara fastighetsägare, kommunala förvaltningar, ansvariga för kollektivtrafiken, föreningar, de boende och så vidare. Det är sällan som dessa möts, och det är ofta svårt för boende och aktiva i området att veta vart de kan vända sig med synpunkter.

Trygghetsvandringar är en metod för att få alla dessa parter, boende och verksamma i området, att träffas tillsammans med en kunnig arrangör för att samtala om hur området kan förbättras och bli tryggare.

Du kommer att träffa andra boende och verksamma i ditt område och även de som ansvarar för utemiljön. Tillsammans kommer ni att titta på vilka förbättringar som kan göras, vad som redan är bra och vad som behöver tas om hand och utvecklas.

Människor uppfattar områden på olika sätt på grund av skilda erfarenheter, kön, åldrar och andra grupptillhörigheter. Det är därför viktigt att du som deltagare i vandringen funderar över dina egna upplevelser av området och att du även lyssnar till andras. Som boende eller verksam har du också en viktig roll i att göra området trivsamt, tryggt och inbjudande att vara i.

Kanske handlar det om att förbättra belysningen eller laga hål i asfalten, eller om att samla en grupp boende som vill börja odla på en oanvänd yta. Kom ihåg att det är du som har störst vardagskunskap om ditt område. Ta chansen att föra fram och diskutera dina erfarenheter av området och ge förslag på förbättringar till de ansvariga som är på plats!

Förmöte

På det första mötet får du en introduktion till hur det går att tänka kring ordet trygghet och vad det betyder för olika människor och grupper av människor. Ett exempel är att många kvinnor väljer att gå omvägar för att undvika vissa platser efter mörkrets inbrott medan män i större utsträckning går den rakaste vägen. Detta påverkar kvinnors och mäns möjligheter att bestämma över sin tid och sitt rörelsemönster på olika sätt. Ett annat exempel är att ungdomar respektive äldre kan uppfatta platser som olika trygga.

Efter inledningen delas ni som deltar ofta in i smågrupper för att diskutera er fram till platser i området som känns trygga eller otrygga vid olika tider på dygnet.

Andra mötet – vandringen

Under det andra mötet går du med på vandringen. Den inleds med en kort samling och indelning i mindre grupper om det behövs. Sedan går grupperna iväg på en förbestämd tur, tittar på och diskuterar området. Vandringen är mellan en och två timmar lång och anpassas så att alla som vill kan gå med. Efter vandringen sammanfattas intryck och upplevelser.

Avslutande möte

Under det tredje mötet återses ni som deltog i vandringen och diskuterar det ni såg under vandringen. Förvaltarna i området redovisar vad de kan åtgärda, både på kortare och längre sikt. Ta gärna chansen att diskutera vad ni kan göra tillsammans för att göra området trevligare att vara i för alla. Finns det intresse för att ordna idrottsplatser, lekparker, odlingar eller hundrastgårdar? Behövs det fler bänkar eller papperskorgar? Finns det tillräckligt många återvinningsstationer?

Se till att få kontaktuppgifter till dem som anordnade vandringen och förvaltare i området så att du kan höra av dig om du kommer på något mer eller har frågor. Lämna även din adress eller e-post så att du kan få protokollet hemskickat.

Ibland ordnas det en uppföljningsvandring för att se till att de åtgärder som utlovats av de olika förvaltarna har genomförts och för att diskutera om det är något nytt som behöver åtgärdas. Fråga gärna efter en sådan vandring om du är intresserad av det.

Att tänka på under vandringen

Människan är viktigast

Byggnader, gator, parker och grönska är ramar kring människors liv. Det är viktigt att de fungerar så att människor kan leva sina liv så bra som möjligt, träffa andra, göra saker tillsammans, men även kunna röra sig på egen hand. Annars kan det innebära att människor begränsas i sina vardagliga liv och hindras från att delta i vissa aktiviteter.

Gå på känslan

När du gör en trygghetsvandring är det viktigt att du känner efter ordentligt och försöker minnas hur det känns att vistas ensam på de olika platserna vid olika tider på dygnet. Ta dig tid att fundera. Tala om känslorna med de andra på vandringen. Hur och varför uppstår känslor av trygghet och otrygghet?

Fundera på om det finns någon grupp som använder platsen mer än andra och hur det i så fall påverkar hur människor uppfattar platsen. Diskutera också om det finns några som saknas på platsen, exempelvis personer av ett visst kön, äldre personer eller barn, och vad det kan bero på.

Många perspektiv

Kvinnor och män upplever platser olika – hur kan den här platsen tolkas med kvinnors respektive mäns ögon? Försök att också förstå området ur barns, ungdomars, äldres, personer med funktionsnedsättnings samt olika kulturella och sociala gruppers perspektiv.

Mänsklig närvaro

Det mesta som handlar om trygghet har att göra med mänsklig närvaro. Det är viktigt att det finns en variation av andra människor i närheten.

Alternativa vägar

En gångväg som är vacker och tilltalande i dagsljus kanske är otrygg i mörkret. Det är bra att ha olika alternativ att välja mellan för att gå till skolan, busshållplatsen eller torget och att de alternativa vägarna har hög tillgänglighet för alla människor, med eller utan funktionsnedsättning.

Att tänka på när det gäller belysning

En gångväg med stark och tät belysning är ingen garanti för att människor känner sig trygga. Det kan kännas som att vara på en upplyst scen och effekten kan då bli ökad otrygghet.

Det är därför bra om utelamporna även belyser en del av omgivningen utefter vägen och inte bländar. Underlaget på vägen behöver ha tillräckligt bra belysning så att gående kan bedöma jämnheten i underlaget och eventuell halkrisk.

Tänk på gränsen mellan ljus och mörker – alltför starkt ljus gör att det mörka känns ännu mörkare!

Ta vara på det trivsamma

Tänk på att det är viktigt att också notera det som är vackert, trivsamt, tryggt och värt att bevara. Värna om detta i området. Det gäller att se det som fungerar så att ni sedan kan använda er av den kunskapen när ni funderar över platser som fungerar mindre bra. Samtala om vad det är som gör att ni trivs på den trivsamma platsen och om det är skillnader inom gruppen.

Var med och skapa ett tryggare och mer demokratiskt samhälle

Vi vill att våra offentliga platser bjuder in oss och lockar till aktivitet, möten och upplevelser. Det är då vi kan träffas på torget eller i parken, vandra hem i sommarnatten och cykla till vänner i en annan del av staden eller orten där vi bor.

Ett inbjudande samhälle ger plats åt alla människor och ger utrymme för såväl olikhet som likhet. Det är när vi möter olikhet som vi sporras att fundera över vilka vi själva är och vi påminns då också om att det finns värden som står över våra individuella skillnader och som förenar oss. Det handlar om en gemensam vilja att ha ett gott liv, rörelseutrymme, givande relationer, få uttrycka sig och få känna sig sedd och respekterad. Det påminner oss helt enkelt om vikten av demokrati och jämlikhet.

Vi hoppas att du känner att du genom att trygghetsvandra kan bidra till ett sådant samhälle. Trygghetsvandringar är ingen universal-lösning och kommer inte att ta oss hela vägen. Men de kan vara en viktig del i en större helhet med olika sätt att föra dialog, att se möjligheter till förändring och att skapa ett tryggare, mänskligare och mer trivsamt samhälle.

Frågor på vägen...

Det finns mycket att titta på och diskutera under en vandring. Här följer ett antal viktiga frågor. Det går att koncentrera sig på några av dem under en vandring, men läs alla så att inte viktiga frågor tappas bort. I ditt område finns det förmodligen även annat som är värt att prata om.

Framför dina synpunkter och funderingar under vandringen. Om du har tänkt på något särskilt så finns det säkert andra som också har gjort samma sak. Ta tillfället i akt att tänka fritt, diskutera och pröva nya idéer!

Fråga den som leder vandringen om hur du lämnar synpunkter och vart du kan vända dig om du kommer på någon fråga eller synpunkt senare. Fundera även på vad du och andra kan göra för att lösa problem eller öka trivseln i området.

Att titta på i hela området

Håll ögonen öppna för sådant som dyker upp under vägen. Se det unika i just ert område!

- Hur ser området ut i sin helhet?
- Var finns de vackraste och de fulaste platserna?
- Var behövs det bättre skötsel?
- Finns det skadegörelse? Var?
- Hur ser träd, buskar och annan grönska ut i området?
- Behövs det rensning och gallring för bättre sikt?
- Var behövs det mer grönska för att höja trivseln? Vilken sorts grönska?
- Är det lätt att hitta i området? Behövs det kartor och skyltar? Finns det informationstavlor?
- Är belysningen på rätt plats och är den funktionell?
- Är det ljust där det behövs? Behövs det kompletteringar?
- Var får det finnas mörker?
- Hur fungerar markbeläggning, trappor och räcken? Behövs det åtgärder?
- Kan området skapa problem för personer med olika funktionsnedsättningar (syn-, hörsel-, rörelse-, allergi- och orienteringsproblem)?
- Finns det tillräckligt med – eller för många – parkbänkar och papperskorgar? Hur ser de ut?
- Finns det trafikleder eller andra inslag i miljön som skapar barriärer?
- Hur är det mänskliga livet i området? Finns det mötesplatser för alla?
- Vilka använder mötesplatserna?
- Vad kan de boende och verksamma själva bidra med i området?
- Behövs det fler bostäder, butiker, dagis, kulturscener, kolonilotter, arbetsplatser eller andra viktiga funktioner?

Områdets struktur

Den fysiska strukturen har stor betydelse för hur området fungerar. Trafikleder kan separera och skapa barriärer mellan närliggande platser. Vackra parkområden kan kännas otrygga i mörkret.

- Hur ser det ut i ert område?
- Behöver något förändras? Vad saknas?
- Vad är möjligt att förbättra på kort och på lång sikt?

Gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägarna är områdets ”blodomlopp”. De måste kännas trygga och trivsamma, annars vill folk inte vara ute vilket kan leda till ökad otrygghet.

- Vilka gång- och cykelvägar är viktigast? Använder olika grupper skilda stråk? Leta också efter spontana gångvägar. Hur fungerar de och vad behöver förbättras?
- Ligger gång- och cykelvägarna i närheten av bostadshus, verksamheter och bilvägar eller i parkområden? Vilket är tryggast?
- Finns det alternativa vägar att välja på i dagsljus och mörker?
- Finns det bostadsfönster eller befolkade verksamheter nära gång- och cykelvägarna?
- Finns det kvällsöppna aktiviteter i anslutning till gång- och cykelvägarna?
- Var går det att köra moped utan att störa?
- Hur är det på vintern?

Gator med biltrafik

Många kvinnor, men även män, väljer att gå utefter bilvägar för att det känns tryggare i mörkret.

- Finns det trottoarer och säkra och användbara övergångsställen?
- Hur är ljudmiljön – bullrar det för mycket?
- Finns det partier mellan bebyggelsen som är ödsliga och där sikten är skymd? Vad kan man göra åt det?
- Är gatubelysningen tillräcklig och jämn eller bländar den?
- Är det lätt att se mötande människor?
- Bör biltrafiken förändras eller läggas om i området?
- Är hastigheten lagom? Om inte, hur kan den ändras?

Hållplatserna

Vi vill vara trygga både på väg till och på själva hållplatserna annars kanske vi hellre stannar hemma eller väljer ett annat sätt att förflytta oss.

- Använder olika grupper kollektivtrafik i lika stor utsträckning?
- Var ligger hållplatserna i förhållande till andra funktioner i området?
- Hur är de utformade och omhändertagna?
- Hur känns det att stå där och vänta? Finns det reklam som känns stötande? Finns den information som behövs?
- Finns det sittmöjligheter?
- Finns det skydd mot regn, vind, sol och snö?
- Finns det bostadsfönster eller biltrafikanter som har uppsikt över hållplatserna?
- Hur tar man sig till hållplatserna – är gångvägarna dit trygga, trevliga och tillgängliga? Finns det skillnad på hur olika grupper väljer att ta sig dit?
- Finns det flera alternativa vägar att ta sig till och från hållplatserna och är de tillgängliga för alla?

Torg

På torget vill vi kunna utträta ärenden, möta andra människor och känna oss trygga.

- Är torget vackert och välskött så att människor i området kan känna sig stolta över det?
- Finns det bostäder i anslutning till torget?
- Finns det trygga och trevliga platser på torget?
- Finns det några självklara och tydliga mötesplatser?
- Kör det bilar på eller vid torget och finns det fungerande parkeringsplatser?
- Finns det platser på eller kring torget som är dolda och otrygga?
- Finns det personer som betyder mycket för torget?
- Finns det outnyttjade lokaler på torget? Hur skulle de kunna användas?
- Vilka tider på dygnet används torget och av vilka grupper?
- Hur kan torget bli mer levande? Hur kan människor engagera sig i frågor som rör torget? Diskutera!

Parkeringsplatser

På parkeringsplatser och i parkeringshus begås ibland brott och det är inte ovanligt att folk upplever dessa platser som otrygga.

- Hur är parkeringsplatserna utformade?
- Finns det skillnader i upplevelser mellan kvinnor och män?
- Finns det bostadsfönster eller arbetsplatser som har överblick över parkeringsplatserna – eller ligger de utom synhåll?
- Finns det skymmande murar, buskar eller byggnader?
- Är parkeringsplatserna uppdelade i mindre enheter?
- Parkeras bilar på olämpliga platser?
- Vilka använder garagen och när på dygnet används de? Finns det skillnad i olika gruppers upplevelser?
- Är det bra belysning på parkeringsplatser och i garage?
- Finns det hissar i anslutning till parkeringsplatserna? Hur är de i så fall utformade? Används de? Skulle de kunna göras annorlunda, till exempel ha genomskinliga sidor eller dylikt?
- Hur ser vägen till och från parkeringsplatserna ut?

Gångtunnlar

Gångtunnlar är byggda för trafiksäkerhet men upplevs av många som otrygga. En del, framför allt kvinnor, korsar hellre en starkt trafikerad väg än går genom en mörk tunnel.

- Är det fri sikt genom gångtunneln eller upplevs den som mörk, lång och trång?
- Finns det skymmande buskar, murar eller buskage vid ingångarna till gångtunneln?
- Finns det alternativa vägar?
- Finns det säkra ställen där man kan korsa trafikleden i gatuplan?
- Hur luktar det?
- Finns det skillnader i upplevelser mellan kvinnor och män?
- Vad är möjligt att göra för att tunneln ska bli mer trivsamt?
- Går det att ta bort gångtunneln? Vad skulle behövas istället?

Bostadsgårdar och entréer

Vi delar gårdar och entréer med våra grannar. Här vill vi känna oss hemma.

- Hur kan boende känna trygghet och trivsel på sin gård och vid sin entré?
- Hur ser bottenvåningarna ut?
- Skapar fönster och entréer trygghet?
- Var ligger tvättstugan? Vilka använder den? Är det tryggt att gå dit?
- Finns det möjlighet och intresse för att utveckla tvättstugan som mötespunkt?
- Fungerar gårdar och entréer för alla grupper: barn, unga, gamla och personer med funktionsnedsättningar av olika slag?
- Är entréerna till bostäderna eller verksamheterna belysta och lätta att hitta?
- Syns lås, porttelefoner och namnskyltar ordentligt? Kommer alla åt dem? Sitter de i lagom höjd?
- Är entréerna olika så att det är lätt att känna igen sin egen?
- Var finns sophantering och återvinning? Fungerar den?
- Finns det möjlighet för de boende att vara aktiva och kreativa på sin gård?
- Finns det möjlighet för de boende att sätta sin prägel på gården och på sina entréer? Finns det intresse för detta?

Skolor och förskolor

Skolan och förskolan är barnens arbetsplats. Här måste de få känna sig trygga och kunna trivas.

- Upplevs skolan som en stolthet för området?
- Finns det möjlighet för barnen att vara delaktiga i hur skolan och dess omgivning utformas?
- Är det skillnad på hur flickor och pojkar upplever och använder området runt skolan? Är det skillnad mellan andra grupper?
- Hur är skolan placerad och utformad? Hur ser det ut runt omkring skolan?
- Är skolgården inbjudande, uppmuntrar den till olika aktiviteter?
- Finns det lugna och mysiga platser att bara vara på?
- Hur är det att gå till skolan från olika håll?
- Kan barnen känna sig trygga när de går till och från skolan?
- Hur är det i och runt skolan på kvällarna?
- Används lokalerna för flera ändamål, till exempel till kvällskurser, idrott, möten, ungdomsgård och pensionärsverksamhet?

Lekplatser

Leken är nödvändig i alla åldrar. På lekplatsen kan vi träffa och lära känna andra människor.

- Är lekplatsen bra utformad?
- Är det skillnad mellan hur olika grupper av barn använder lekplatsen? Upplevs lekplatsen som tillgänglig av alla barn?
- Vilka vuxna finns här?
- Finns det användbar och fantasifull utrustning?
- Finns det träningsredskap för vuxna med olika förutsättningar?
- Hur fungerar lekplatsen när det är snö?
- Finns det tillräckligt med sittplatser?
- Finns det platser i sol och skugga?

Industri-, kontors- och sjukhusområden

Vi vill känna oss trygga också där vi arbetar och får vård.

- Hur är bebyggelse och omgivning utformad?
- Upplevs miljön som vacker och trygg?
- Är området ödsligt och tomt vissa delar av dygnet?
- Vad skulle gå att förbättra? Fundera och fantisera!

Egna anteckningar

Vill du veta mer?

Tryggare och Mänskligare Göteborg
www.goteborg.se/tryggaremanskligare

Boverket
www.boverket.se

Brottsförebyggande rådet (Brå)
www.bra.se

Skriften har tagits fram av Mia Andersson-Ek på Tryggare och Mänskligare Göteborg. Den är en vidareutveckling av en metod som tagits fram av arkitekt Gerd Cruse Sondén på Tryggare och Mänskligare Göteborg i början av 2000-talet. Boverket och länsstyrelserna har gett stöd till arbetet genom regeringens satsning på att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv.

Boverket, Tryggare och Mänskligare Göteborg och Brottsförebyggande rådet (Brå) har bidragit till skriften med sina respektive specialistkompetenser.

Skriften är en samproduktion mellan Tryggare och Mänskligare Göteborg, Boverket och Brå.

Tryck: Elanders Sverige AB
Upplaga: 1
Antal ex: 4 500
Illustrationer: Helena Bergendahl
ISBN (tryck): 978-91-86559-22-9
ISBN (pdf): 978-91-86559-24-3

Denna skrift kan på begäran beställas i alternativa format.

© Tryggare och Mänskligare Göteborg, Boverket och Brå 2010

Det här är en skrift till stöd för dig som ska gå med på en trygghetsvandring. Genom att delta i en trygghetsvandring kan du vara med och skapa förutsättningar för lustfyllda möten, trivsamma miljöer och trygghet i ditt område.

Här får du exempel på vad du kan behöva tänka på under en vandring i ett område för att få med olika aspekter på trygghet och trivsel.

Trevlig vandring!

GÖTEBORGS CENTRALA BROTTSFÖREBYGGANDE RÅD

